

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Egyház, iskola, tudomány.

Olyan nyomorúság szakadt ránk, annyira a legbrutálisabb fizikai létproblémákkal birkózunk gyülekezeteink, felsőbb és alsóbb iskoláink, hogy sokakat talán már maga ennek a cikknek a címe is fölingerel. Hogy is lehet ilyen időkben fényűzés-számba menő kérdésekről írogatni henye elmefuttatásokat?

De akármilyen természetesnek is látszik ma sokak előtt az efféle hangulat, azt az egyet tudom, hogy ezelőtt két-háromszáz esztendővel a magyar református egyháznak és iskolának egyetlen számottevő őrállója előtt sem látszott természetesnek. Ha pl. az egyik helyről a másikra kergetett, nagyszabású irodalmi és tudományos munkásságát a leghetetlenebb viszonyok között folytatni kényszerült Debreceni Ember Pálnak mondott volna valaki valami ilyesfélét, csodálkozva, sőt megbotránkozva kérdezte volna: Hát az Ige után — és annak alapján — legfőbb harci eszközünket, a tudományt éppen akkor dobjuk el a kezünk-ből gyáva csüggedéssel, amikor arra legnagyobb szükségünk van?

Minél szűkebbre szorítja Isten keze — Ő tudja, miért, de bizonyára a legdicsőségesebb végeállal — a lehetőségeinket, annál erősebb kötelességünk fokozottan kihasználni a még megmaradó s Istennek hála, még mindig nagyszerű lehetőségeket. Ezek közé pedig a még most is folytatható tudományos munka is odatartozik. Nem művelhetjük s talán sokáig nem fogjuk művelhetni magyar református egyházi tudományosságunkat egész magas európai színvonalon (amíg az elmúlt egy-két emberöltőben inkább módunk volt hozzá, addig sem nagyon igyekeztünk elérni ezt a valamikor nagyon is tartott színvonalat!), de még mindig művelhetjük úgy, hogy megóvjon bennünket a gyengébbfajta szekták szintjére alásüllyedéstől s megmentesen bennünket az obscurantismus vádjától, amely a maga fenyegetően reális voltából semmit sem veszít azzal, ha szépen hangzó jel-szavakra támaszkodva egyszerűen tudomást sem akarunk venni róla.

Ezeket a gondolatokat egyházi, iskolai és tudományos életünk egyik legörvendetesebb eseménye diktálta. A pápai és a sárospataki főiskolák négyszázados jubileumai egyéb lelki és erkölcsi értékgyarapodás mellett nagyszabású tudományos termeléssel is jártak. Mind a két főiskola megíratta a nagy évfordulóra a maga, epopoeiához hasonló történelmét — a sárospataki olyan nagy arányban, hogy egyelőre csak az alapvetés története tudott belőle napvilágot látni. A pápai theologiai akadémia professzorai pedig emellett egy hatalmas, közel ötveníves kötetet is kiadtak, amely kitűnő ó-és újszövetségi meg systematika theologiai tanulmányok mellett a főiskola története egyik legnagyobb alakjának, az újjáalapító Márton Istvánnak teljesen eredeti kutatásokon alapuló életrajzát, valamint tudományos munkásságának igen gondos és mélyreható feldolgozását tartalmazza.

Ezen a helyen e művek részletes ismertetése és értékelése már csak helyszüke miatt sem lehet föladatunk. Alulírott és mások a lehetőség szerint fognak erről gondoskodni, részben már gondoskodtak is máshol. De súlyt helyeztünk reá, hogy ebben a lapban is, ezen a vezető helyen, egyszerű, de mégis ünnepies tisztességadás formájában, elkönyveljük ezeknek a műveknek a megjelenését.

Aki tudni akarja, mit jelent a magyar református egyház számára az iskola és a tudomány multja: forduljon ezekhez a könyvekhez s megunt frázisok helyett a történeti tények világos és kényszerítő erejével fog kapni dicsőséges új feleletet.

És aki azt akarja tudni, mit jelent a magyar református egyház számára az, hogy ma is megvannak ezek a négyszázados erősségei: az megint csak ezeket a könyveket vegye elő s ezekből megláthatja, minő nagyszerű fölfegyverzettséggel teljesíti szent tisztét ezeknek az erődöknek a mostani várórsége.

Mi hódolattal üdvözljük őket és kifejezzük azt a minden csüggedéssel dacoló nagy reménységünket, hogy az ötödik századév ebből a két nagy lélek- és életformáló műhelyünk-ből

— és a többiből is — az Ige és a tudomány fegyvereibe öltözött harcosoknak új meg új seregeit látja majd kirajzani a megígért győzelemre.¹

R. I.

Az árva szemén át a Krisztus néz rád, meg tudsz nyugodtan állani tekintete előtt?

KÖZÉLET

Kerüljük a superlatívusokat.

Régóta szeretném már felhívni a figyelmet arra, hogy a superlatívusokkal jó volna csinján bännünk, mert addig festegetjük az ördögöt a falra, míg egyszer csakugyan megjelenik. Mire gondolkodok?...

Például egyik egyházunk, vagy intézményünk bajokkal küzd és akkor mi azt mondjuk: hja, barátom, ott *nagy* bajok vannak. Bele fognak pusztulni. Pedig erről szó sincs, csak bajok vannak, amiket orvosolni lehet és kell!...

Vagy például: egyik lelkészársunknak gyarlóságai, fogyatékosai vannak. Mi erre azt mondjuk: nahát, az *rettenetes* ember! Azt ki kellene irtani közülünk! Pedig csak gyarlóságai vannak (és melyikönknek nincsenek?). Azokról esetleg másutt leszokhatna, sőt ott is, erős akarattal...

Egy másik példa. *Nagy* szegénységről panaszkodunk, *katasztrófális* termésről és konferenciára még sem a III. osztályon utazunk és nem a tavalyi, vagy harmadévi gúnyában, hanem újbán. (Melyet lehet, hogy csak jövőre fogunk kifizetni?).

A superlatívusokkal való visszaélésnek káros következménye és büntetése aztán az, hogy senki sem veszi komolyan. Nem hisznek benne. Azok sem, akik mondják, azok sem, akik hallgatják.

A levit pedig megissza a Kálvineum, mert azt gondolják az emberek, hogy csak afféle szokásos superlatívusban való jajgatásról van szó. Megissza az egyetemes egyház adócsökkenési segélye és a lelkészek korpótléka, kongruája, mert azt hiszi az állam, hogy csak divatos superlatívus sóhaj az egész!...

Nagy bajok is származhatnak a superla-

¹ **Theologiai Tanulmányok.** A pápai református főiskola jubileumi ünnepére írták és kiadták a pápai református theologiai akadémia tanárai. 8-rét 771 lap. Ára 20 pengő. Az egyes tanulmányok külön is kaphatók, ú. m.: 1. A páskha eredete és történeti fejlődése *Dr. Tóth Lajostól* (3 pengő.) 2. Pál apostol Efezusban *Dr. Pongrácz Józseftől* (5 pengő.) 3. Mándi Márton István élete *Dr. Tóth Endrétől* (5:40 pengő.) 4. M. Márton I. tudományos munkássága *Dr. Trócsányi Dezsőtől* (5:40 pengő.) 5. Barth Károly theológiájának kezdetei *Török Istvántól* (3 pengő.) A *sárospataki református főiskola története.* 1. rész. Írta *Marton János.* 8-rét 175 lap. Ára 7 pengő. A *pápai református főiskola története.* Írta *Dr. Lampérth Géza.* Dr. Antal Géza előszavával. Kis 8-rét 202 lap, huszonnégy képpel. Ára 4 pengő.

tívus állandó használatából, mert egymástól eltanulják az emberek és úgy festik a közállapotokat, az anyagi és lelki helyzetnek olyan sötét és nyomorúságos perspektíváját adják, ami a valóságtól (alapfokban) távol áll. Mindezt jóhiszeműségből, felületességből, gondolkodás nélkül, mások utánzásából, vagy felülmúlásából, nem rosszakarattal, de egy kis könnyelműséggel.

Nem mi találtuk ki ezt a superlatívust. A mai kor és a mai emberek lelki nyavalyája ez. Csak akkor döbbenünk meg, mikor már a mi híveink is előállnak vele adófizetéskor és hasonló esetekben...

Küzdjünk hát ellene elsősorban a magunk nyilatkozataiban. Úgy gondolom, Jézus Urunk is harcolt ellene már a Hegyi beszédben! (Lásd: Ráka, úgy, úgy, nem, nem!);

Nem azt mondom, hogy baj, gond és szegénység nincs, de állítom, hogy superlatívusban nincs. Csak *atra cura, nem a terrima.*

Kósa Béla.

... az ő vérét a te kezedből kívánom meg. (Ezék. 2. 18.)

Vallásváltoztatások Magyarországon 1817—1846-ig.

A bécsi Staatsrathoz beküldött jelentések alapján.

(Folytatás és vége.)

IX. A határőrvidéki vallásváltoztatások. 1835—1845.

Amint már említetett, a határőrvidékek, az erdélyi végvidéket kivéve, külön küldöttek be esztendőnként jelentéseket, melyeknek kimutatását, minthogy egészen eltérő jellegű és különben is külön küldetett be, nem csatoltuk az egyházmegyei kimutatásokhoz, hanem itt külön fogunk egy pár szóval megemlékezni róla.

A határőrvidékeken tíz esztendő alatt (1835—45.) mindössze 106 személy változtatta meg vallását. Tehát ha az áttéréseket esztendőnkénti átlagra számítjuk át, akkor minden százezer emberre évenként csupán egy vallásváltoztatás fog jutni, ami alig érdemes a számbavételre.

Azonban ezen jelentéktelen számok ellenére is feltűnik, hogy a protestánsok — igaz ugyan, hogy nagyon kicsiny arányban (1.56%) éltek e területeken — egyetlen betérőt sem mutathatnak fel a tíz esztendő alatt. Jóllehet veszteségük nem nagymértékű — mindössze negyven lélek — s a római egyház is mindössze 83 nyereséget mutat fel, azonban figyelemreméltó lesz ez az arány, ha meggondoljuk, hogy az 1844. 4. tc. 3. §-a még 1847-ben sem hirdettetett ki ezen a vidéken. Így érthetővé válik, miért nem szerepel egyetlen protestánsra térő sem ezen kimutatásokban.

X. Összefoglalás.

A vallásváltoztatások összesítő táblázata 1817—1846.

A kitérő felekezete	Áttért					Összesen
	l. szert. r. kath.	g. szert. r. kath.	protes- táns	görög keleti	zsidó	
			917			
			1.244			
			2.161			2.161
Latin szert. r. kath.						
Görög szert. r. kath.				102		
				190		
				292		292
Protestáns	19.799					
	1.969					
	21.768					21.768
Görög keleti		2.895				
		779				
		3.674				3.674
Zsidó	1.390	43				
	129	6				
	1.519	49				1.568
Összesen :	23.287	3.723	2.161	292	—	29.463

Mint láthatjuk, egyes kockákban három szám van. E három szám közül az első az 1817—43; a második az 1844—46 évek eredményeit jelzi; a harmadik az alsó sorban lévő szám pedig a kettő összegét, tehát az egész tárgyalt korra vonatkozó vég-eredményt.

A kimutatás szerint Magyarországon 1817—1846-ig 29,463 vallásváltoztatás történt, évenként tehát majdnem ezer. Ebből 27,010 a római katolikus egyház javára, illetőleg a protestánsok, görögkeletiek és zsidók kárára, míg 2453 pedig a protestánsok és görögkeletiek javára, de a fentebbi kárára. A legnagyobb veszteséget szenvedték — számarányuk szerint — a zsidók, utánuk a protestánsok, legkisebbet a görögkeletiek.

*

Az eddig tárgyaltakat röviden így foglalhatjuk össze: kezdetben (1817—1843) a félremagyarázható törvény által segített római katolicizmus visszaszorítja a protestánsok és görögkeletiekévé áttérni akarókat s ezalatt hatalmas hódítást végez ez utóbbi egyházak híveinek sorában, de az új törvény által nagyobb szabadsághoz jutott protestánsok életképességükről tettek bizonyosságot akkor, amikor sokszorosan felülmúlták az első korban elért eredményeiket. Ezzel szemben a római egyház újabb erősítésre már nem volt képes, sőt eredményei hanyatlást mutatnak.

ifj. vitéz Marton József,
segédlelkész, a bécsi collegium
Hungaricum volt tagja.

Az árvaotthon szívekből épül meg, hol a te szíved ?

HÍRADÁS

A szatmári egyházmegye őszi közgyűlése

október 22-én zajlott le, mely a tízéves ciklus utolsó közgyűlése volt. Bár a tisztikar megbízatásának ideje csak a jövő év tavaszán járt volna le, de mivel a szanálo-bizottság javaslatára a jövőben évenként csak egy közgyűlés lesz és pedig minden év őszi: a tisztikar már most bejelentette lemondását. A gondnoki megnyitó a gazdaságilag nyomasztó jelenből a boldogabb jövőre egyedül átvezető utat a türelmes és áldozatos munkában jelölte meg, melyen a lelképásztörök lehetnek az útmutató vezérek. Az esperesi jelentésben a bölcs vezér, az övéért, a reábizottakért aggódó atya az egyház feladatát a világ változatos eseményeinek összetevésében abban látja és jelöli meg, hogy az Isten és az erkölcsi világrend ellen törő, a pusztítás vad szenvedélyétől hevített gyűlöletben égő embervilágot oda irányítsa Isten szorosabb keresésének s az evangéliumi élet megvalósítására való törekvésnek egyedül helyes, békeségre, szeretetre és boldogságra vezérő útjára. Az ezen úton elindulásnak jelei állapíthatók meg a kánonszerű látogatások jegyzőkönyveiből, tanügyi és belmissziói jelentésekből, melyek az új liturgiai szabályok kedvező lelkihatásáról, a belmissziói munkák mélyüléséről, a tanterők lelkiismeretes munkájáról adnak megnyugtató képet.

Aggasztóbbak az egyházak anyagi ügyei, melyek komoly aggodalomra adnak okot az államsegélyek állandó csökkenése, az iskola-fenntartási terhek állandó növekedése s az évről évre rosszabb gazdasági esztendő miatt. Ilyen körülmények között az iskolák fenntartása az egyházak összeomlásával fenyeget s ezt elkerüldők, ha az állam ridegen elzárkózik a segítség elöl, belekényszerülünk iskolafenntartói jogunkról való lemondásba. Pedig bizonyára nagyobb terhet jelent az államra az iskolák teljes állami fenntartása, mint azoknak a kívánt mértékben való segítése.

Egyházmegyénk megkezdte az egyházak terheinek csökkentése végett a szanálast: évenként csak egy gyűlést tart; a tisztelet-, napi- és fuvardíjakat leszállította, miáltal az egyházak közigazgatási járulékaik lényegesen apadtak. — A mintegy 55 számból álló tárgysorozat utolsó pontja volt az egyházmegyei tisztikar lemondása, mit esperes jelentett be az elmúlt igen nehéz tíz esztendő gigászi munkájára mutatva rá, mely munkáknak bölcs és okos vezetéséért és irányításáért e sorok írója mondott a közgyűlés nevében köszönetet a búcsúzó tisztikarnak. A tisztújításra a szavazás febr. 1-i határidővel elrendeltetett. Délután és másnap délelőtt bírósági ügyek nyertek részben, vagy egészben megnyugtató elintézt.

(Kömlódtótfalu.)

Kósa Zsigmond.

KÜLFÖLD

Amít minékünk sem szükséges el- tanulni.

„Kötelességünk a hűség a saját egyházunk iránt. Szívbeli meggyőződés, hogy egy valóban református gyülekezet a Krisztus testének legtisztább megnyilatkozása a jelenleg létező keresztyén egyházak között. Ámde, ennek a meggyőződésnek nem szabad a saját egyházunk abszolúttá értékeléséhez vezetnie, tehát ahhoz, amit Hollandiában így neveznek: „kerkisme”. Lisse holland városkában nemrég új lelkipásztort iktatott be a „christelijk-gereformeerd” gyülekezet. Az ugyanottani „gereformeerd” gyülekezet küldöttséget küldött ki erre az ünnepségre, amint ezt az illendőség megkívánja két, egymással oly közel rokon gyülekezet között. Emiatt a „Gereformeerde Kerken” lapjában, a De Reformatie-ben különböző felszólalások hevesen megtámadják és élesen kárhozzatják a lisse-i gereformeerd presbiteriumot. Azt mondják a keresztyén testvériség és udvariasság ezen megnyilvánulására, hogy az nem egyéb, mint az egyházi határok összezavarása s azt állítják, hogy nem szabad résztvenni egy olyan egyháznak az ünnepségein, amely a gereformeerd-ek felfogása szerint „bűnben él”, azaz el van válvá az egyedül igaz, t. i. a gereformeerd egyháztól. A lapnak igaza volna akkor, hogyha a gereformeerd egyházak bűn nélkül valók volnának, azaz nemcsak viszonylagos, de föltétlen mértékben is tökéletes megnyilatkozása volnának a Krisztus testének. Azonban ezt állítani annyi, mint visszasüllyedni a pápás egyház álláspontjára. Az érthető — ha nem is dicsérhető —, hogy a gereformeerd egyházak hivatalosan távöltartják magukat pl. a hollandiai missziói tanácstól, vagy a presbiteri világszövetségtől, azért, mert ezekben a testületekben modern tévtanok képviselőinek is helyük és szavazatuk van. Azonban a christelijk-gereformeerde valóban reformátusok, akik szívósan ragaszkodnak a hitvalláshoz és a gereformeerdektől csak olyan finom, aprólékos pontokban különböznek, amelyeket kívülálló, harmadik személy alig ismerhet föl. Szerencsére vannak lelkipásztorok és presbiteriumok a gereformeerd egyházakban is, amelyeknek szélesebb a látókörük és nagyobb az önismeretük.”

Kolthaus a Reformierte Kirchenzeitung f. é. 40. számában.

Zwingli-jubileumi ünnepségek Zürichben. Zürich város és Zürich-kanton hivatalos egyházi főtanácsa a Zwingli-Egylet bevonásával méreteiben és lefolyásában méltó jubileumi ünnepséget készített elő, melyre a svájci szövetséges protestáns egyházakat és állami hatóságokat, valamint a külföldi református egyházakat is ünnepélyesen meghívta. A magyarországi refor-

mátus Egyetemes Konvent kiküldöttjeként Csikesz Sándor debreceni egyetemi professzor képviselte Magyarország reformátusságát. Az ünnepség Zwingli halála emléknepjének előestéjén, október 10-én, szombaton este 6 órakor, a zürichi „Frau-Münster” templomban tartott „liturgikus ünnepélyel” (vallásos-estéllyel) kezdődött, melyen orgonán és ének-karral Zwingli énekeit adták elő; az imádságok, a beszéd Zwingli műveiből voltak összeállítva s Bach reformációünnepi kantatéja fejezte be a mélyen megragadó ünnepélyt. Az ünnepi beszédet Zimmermann Arnold egyháztanácsos (résztvevett a debreceni Zwingli-ünnepen is, 1931 augusztus 30-án) tartotta. Az adakozás az ifjúsági Zwingli-alapra történt. Az istentisztelet után, a templom szomszédságában levő ősrégi céh-házban („Meisen”), amely ma Zürich vezető rétegének a társasköre, a Zürich-kantoni főegyháztanács fogadó-estélyt tartott Svájból és a külföldről megjelent előkelőségek tiszteletére és üdvözlésére. Kiküldött képviselők útján tolmácsolták üdvözlésüket a francia, német, magyar, lengyel, osztrák reformátusok, míg a többi országok reformátussága, a távolság és egyéb nehézségek miatt, üdvözlő levelet küldött. Az üdvözlések során külön is kiemelte nagy melegséggel a főegyháztanács alelnöke: Baumann lelkész a magyar református egyház iránti hálás érzésüket, hogy a debreceni Zwingli-ünnepélyel méltó nyitányát szolgáltatták a Zwinglire való emlékezésnek. Csikesz Sándor válaszában röviden reámutatott arra, hogy miért szereti a református magyarság Zwinglit s szavai nagy megértéssel találkoztak. Másnap reggel 9 órakor a zürichi „Gross-Münster” templomban, Zwingli tulajdonképpeni székes-egyházában volt az ünnepi istentisztelet. — A tulajdonképpeni ünnepély délután a kappeli csatamezőn folyt le. Több mint huszonötezer főnyi tömeg gyűlt össze, jelölül annak, hogy Zwingli nemes egyénisége mélyen meg tudja ragadni a nagy tömegek lelkét is. Az egyházi fúvószenekar kísérte a hatalmas kezdőéneket: „Erős várunk nekünk az Isten...” Hauri zürichi lelkész üdvözlő beszéde után, dr. Escher, a Zwingli-Egylet elnöke tartott mélyenjáró, meleg érzésekkel teljes emlékbeszédet Zwingliről. Az egész ünnepélyt megafonon közvetítették a hallgatóságnak és rádió az egész országnak. Ünnepély után özönlött a nép a kappeli hatalmas templomba, ahol Zwingli-kiállítás volt, Zwinglire vonatkozó emléktárgyakból, képekből. Este a zürichi színházban díszelőadásban színrekerült Bernoulli baseli egyetemi professornak Zwingli utolsó napjait és halálát tárgyozó színműve, mely az idő és alkalomszerűség folytán nagy hatást váltott ki. Október 11-én délután fél 5 órakor, Zwingli halála órájában, Svájc összes protestáns templomainak harangjai megkondultak, hogy hódolattal és szeretettel emlékeztessenek az emberiség egyik legkiválóbb alakjára, Svájc legnagyobb fiára.

A cseh testvérek (Böhmische Brüder) evangélikus egyháza, amely tulajdonképpen még a huszítizmusból veszi eredetét, folyó évi október hó 11. napján diszközgyűlés keretében ünnepelte a türelmi rendelet kiadásának 150. évfordulóját, amely lehetővé tette az egyházi szervezkedést s így kiinduló pontját képezte a cseh testvérek evangélikus egyháza intézményes megszervezésének. A cseh testvérek evangélikus egyháza meghívására ezelőtt másfél-századdal mintegy 50 református theológus és lelkész ment ki Cseh- és Morvaországba s ott a református egyházszervezés munkáját vállalták és végezték. Ezek jórésze ott is maradt s leszármazóik közül ma is sokan tekintélyes tiszteletet töltenek be — eredeti magyar nevük megtartása mellett — az egyházi életben. E szolgálatok értékének méltánylásaként a cseh testvérek evangélikus egyháza zsinatának elnöke igen megtisztelő formában kiküldöttjei útján hívta meg a magyarországi református egyházat az emlékünnepeyre, ahol egyházunk képviselőiben dr. Antal Géza dunántúli püspök jelent meg. Kiküldöttünket hittestvéreink kitüntető szívességgel fogadták s az emlékünnepeyen meleg szeretettel s hálával emlékeztek meg egyházunkról s a cseh testvérek evangélikus egyháza megszervezése körüli hittestvéri támogatás értékességéről. A hittestvéri szeretet és hálás köszönet maradandó emlékeül a cseh testvérek evangélikus egyháza zsinati elnöke egy cseh és magyar nyelven írott díszes üdvözlő iratot és az ünnepély emlékét megörökítő plakettet nyújtott át dr. Antal Géza püspöknek, kérve őt, juttassa el azt az egyetemes konvent elnökségéhez.

Az üdvözlő iratban a többek közt a következőket mondják: „Köszönve Istennek a szabadságot, amelyet legalább részben megadott apáinknak, hogy gyarapíthassák egyházukat, hálával gondolunk mindazokra, akik segítettek rakni újjáépítendő egyházunk alapjait, különösen pedig a Ti egyházatokra, amelyek a cseh evangélikus egyház megújításának történelmi pillanatában segédkeztek nyújtott öseinknek és a prédikátorok egész sorát küldte el cseh földre, hogy új gyülekezeteket szervezzenek, egyházi irodalmat szerezzenek számukra és teljesítsék hivatásukat, mint az egyház vezetői az egyházi élet minden szakában. Tisztelettel hajtunk fejet e férfiak hite és önmegtartózkodása előtt, akiket történelmünkben „türelmi apostoloknak“ nevezünk s akik elhagyták hazájukat és életüket meg erőiket ismeretlen népek szentelték. A türelmi rendelet 150 éves fordulójakor kötelességünknek tartjuk kifejezni igaz hálánkat az Evangélium e szolgálóiért, akiket egyházatok nekünk adott. Őrizzük és mindig megőrizzük szívünkben odaadó munkájuk emlékét és azt is, hogy őket hozzáink testvériesen elküldtéték.“

Adná Isten, hogy ez a nemes formában kifejezett hála a mai cseh-magyar viszony

javulásában is megteremje valami módon a gyümölcsseit!

Új istentiszteleti sorrend az amerikai magyar református gyülekezetekben. Az amerikai magyar református lelkészek egyesülete a következő „Istentiszteleti Sorrendet“ készítette és ajánlja a gyülekezeteknek elfogadásra: 1. Gyülekező ének. 2. A lelkész köszönti a gyülekezetet. 3. Fentálló ének. 4. Segedelemkérés (invocatio). 5. Bibliaolvasás. 6. Nagy ének. 7. Előima. 8. Apostoli hitvallás. 9. Textus előtti ének. 10. Textus, predikáció. 11. Utóima. 12. Űri-ima. 13. Közének, adakozás. 14. Az adományok Istennek ajánlása; áldás. 15. Hirdetések. — 16. Záróének.

IRODALOM

Tudományművelés Kollégiumainkban. *Három cikk. Írta dr. Kristóf György. Különlenyomat a Református Szemléből. Kolozsvár, 1931. 8-rét, 15 lap.* A mostani kolozsvári román egyetem magyar nyelvi és irodalmi tanszékének betöltője, ismertnevű derék irodalomtörténészünk nehéz missziójának betöltése közben is buzgón tovább ápolja régi és bensőséges kapcsolatait református egyházunkkal és annak iskolaügyével. E három nagyon megszívlelni való cikke közül az első azt fejtegeti, hogy a nagy történelmi multtal bíró erdélyi református középiskolákban több gondot kellene fordítani, mégpedig tervszerűen és rendszeresen, a Genius Loci ápolására (a nagy alapítók emlékezetének folytonos ébrentartására stb.). A második a középiskolai tanárok nagyobb fokú tudományművelése lehetőségének biztosítását sürgeti, elsősorban szintén a helyi könyv-, kézirat- és levéltári anyag tudományos feldolgozása terén. A harmadik végül a folytonosan romló magyar nyelvhelyesség (kiejtés, helyesírás, szó- és mondatkötés) érdekében emel szót. Bár a szerzőt elsősorban a szomorú erdélyi helyzetből merített különleges szempontok vezetik, cikkei *mutatis mutandis* nagyon sok becses eszméletet tartalmaznak eszakaországbeli református középiskoláink számára is.

R. I.

Református Keresztvén Dogmatikára hirdet előfizetést dr. Tavaszy Sándor kolozsvári theol. igazgató. A dialektikus theologia elveit feldolgozó, theol. szempontból rendkívül érdekesnek és értékesnek ígérkező munka 320 lapra terjed, előfizetési (bolti árnál alacsonyabb) ára 200 lei (kb. 7 P). Előfizetéseket, a pénz előzetes beküldésével, vagy utánvételezés megjelölésével az „Ifjú Erdély“ kiadóhivatalához kell küldeni Cluj—Kolozsvár, Református Theologia címre.

Szolgálat a sírig, áldozat a vérig, szeretet az évig: ez a törvény és a próféták.

HALOTTAINK

SARUDY OTTÓ

1872—1931.

Meghalt Sarudy Ottó, a református kántortanítóból lett kir. tankerületi főigazgató. — Elvesztését egyházunk is fájlatja nemcsak azért, mert majdnem egy évtizedig gyakorolt felügyeletet az állam részéről tanító- és tanítónőképzőink fölött és ezalatt ez iskolafajunk az ő irányításával rendkívül jótékonyan fejlődött; nem is csak azért, mert a tanár-tanítványra egyaránt jótéteményt jelentő tankönyvsorozatával iskoláink is a legközvetlenebb szellemi hatása alá kerültek s még tán azért sem csupán, mert magát mindig szívesen és nyíltan vallotta egyházunkhoz tartozónak: hanem mindenek fölött azért, mert egész életsorsa, életfelfogása tipikusan kálvinista volt, mert egész élete egyházunk eszményeinek szolgálatában telt el, hanem is tartozott hivatalosan egyházunk szolgálói közé. Az igazság alázatos tisztelete, a folytonos tanulás, a szakadatlan munka kívánása, a családi élet tiszta melegsége voltak éltető elemei. Ezért gondolt mindig büszke önérettel és melegséggel közszolgálatának kezdetére, amikor a borsodmegyei Edelényben volt református kántortanító. Ezért emlegethette tiszta önérettel, hogy munkájával küzdötte föl magát ez egyszerű sorból a legelsőkhöz. Ezért látogatta már meglelt férfifejvel, mint a kolozsvári állami tanítóképző tekintélyes igazgatója fiatalokat megszegyenítő buzgalommal a kolozsvári egyetem válogatott előadásait. Ezért hullott ki utolsó tankönyvének írása közben kezéből a toll.

Életsorsában is több oly vonást látunk, melyeket jól ismerünk kálvinista nagyjaink életéből. Ott van a régi, elszegényedett köznemesi család, melyben a korán özvegyesre jutott édesanya egymagában küzd sok apró gyermekének boldogulásáért; ott a jeles kis gimnázista, aki tanulótársait tanítgatva tartja főt magát; ott a maga lábán álló ifjú, ki el sem végezte még a pataki tanítóképzőt s kit már helyettesítéssel bíznak meg.

Tanulni vágyva végzi el a Paedagogiumot, majd megszerzi a tanítóképzőintézet tanári képesítést. Amikor Érsekújváron a polgári leányiskola tanára, ő látja el az ottani kath. főgimnáziumban a református hittan tanítását. A pápai tanítóképzői tanárkodása után a dévai, majd a kolozsvári állami tanítóképző igazgatója lett. Képességeinek és érdemeinek legszebb elismerésül tekintendő, hogy amikor Kolozsvárt az oláh imperium elvette az állami tanító- és tanítónőképzőintézeteket és a Marianummal kapcsolatosan létesítettek magyar iskolát, a kath. tanító- és tanítónőképzők igazgatójául Majláth gróf püspök a református Sarudy Ottót nevezte ki.

A magyarországi tanítóképzés újjászervezése az ő főigazgatói működésének idejére esik. Hivatalos látogatásai alapos szakismeretéről, világos látásról, megnyerő előadókészségről s főképp egyházunk intézményei iránt táplált szeretetről tettek tanubizonyosságot. Viszont személye iránt évről évre nagyobb tisztelet, becsülés és igaz ragaszkodás fejlődött s amikor ez év elején nyugalomba vonult, a debreceni Kollegium tanítóképzőjének tanári kara ritka benső tisztelettel és melegséggel vett tőle búcsút.

Ime, az egyetemes magyar közművelődésért lelt nagyérdemű, áldásos életének munkássága az edelényi kis református templomban indult meg és „ama harcot megharcolva“, a pápai temetőbe tért meg megpihenni. Legyen emléke áldott!

Dr. B. K.

Szabó Imre darnói református lelkipásztor életének 54., házasságának 13. és lelkipásztori működésének 27. évében f. hó 12-én d. u. 6 órakor, másfél napi súlyos szenvedés után, lelkét visszaadta Teremtőjének. Földi maradványait f. hó 15-én (vasárnap) délelőtt helyezték nyugalomra, Darnón. Hitvese, édesanyja, testvére gyászolja. A részletesebb megemlékezés közölketéséig is áldjuk emlékezetét és az Úr vigasztalását kívánjuk támasz nélkül maradt szeretteinek!

KÜLÖNFÉLÉK

Baltazár Dezső püspökünket, aki november 15-én töltötte be hatvanadik életévét, ebből az alkalomból sokan keresték fel jókívánataikkal. Ezekhez mi is őszinte szeretettel és nagyra-becsüléssel csatlakozunk.

A debreceni református egyház árvaügyi bizottsága október hó 31-én százhusz egyházi árvát ruházott fel, 3200 pengő költséggel. A ruhakiosztás ünnepélyes keretek között folyt le, melyen a megjelent presbiterekhez, szülők-höz és növendékekhez Uray Sándor lelkész, árvaügyi biz. elnök intézett beszédet, külön is üdvözölve Hódy Béla nyug. egyházi levéltárost, az egyház legrégebb presbiterét, ki ezúttal ötvennyolcadszor volt jelen az egyházi árvák felruházásánál; régebben egyenesen ő maga intézte az árvák ügyeit. E helyről is áldást küldünk a régi hű szolgáló életére.

Baja Mihály debreceni lelkipásztor nov. hó 8-án tartotta székfoglalóját a Petőfi-Társaságban Budapesten.

A debreceni presbiterium, követve az állam példaadását, 5, 10, 12 százalékkal csökkentette az összes tisztviselői fizetését. A szolgák és nyugbérések kivételt képeznek.

A debreceni református egyházmegyei tanítóegyesület november hó 7-én tartotta rendes közgyűlését az egyház tanácsstermében. F. Varga Lajos esperes imája után Vári Szalay Gábor elnök mondott megnyitóbeszédet. Milotay Lajos titkár jelentése után Törös Károly a jövő iskolá-

járól tartott magas színvonalú előadást. Ezután a közgyűlés a tisztújítást tartotta meg; elnökké ismét Vári Szalay Gábor igazgató-tanító választotta meg.

Istentiszteletek a Dóczyban. A Dóczy-intézet növendékeinek minden vasárnap délelőtt 10 óra körül külön istentiszteletek tartatnak az új épület tornatermében. A növendékek szülei is részt vehetnek a felsőbb tagozat istentiszteletein. A lelkeszi szolgálatot a felsőbb tagozatú istentiszteleteken az intézet vallásánarai és az egyetemi tanári kar kiváló igehirdetői végzik.

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete november 9-én délután 5 órakor az egyház tanácstermében teadélután rendezett a szegénysegélyezés javára. Dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár a szeretetről beszélt meghatóan, példaképpül állítva a hollandok szeretetét a magyar gyermekek iránt.

A ceglédi református egyházban kettős örömnappal volt október 31-én, mert ezen a napon ünnepelték a Nőegylet tízéves jubileumát és avatták fel az új gyülekezeti házat, melynek nagyterme 500 ülőhelyes.

A sátorlajújhelyi „Kazinczy-Kör” által kitűzött pályadíjat „Korhatások Kazinczy Ferenc egyéniségében és írásműveiben” című tanulmányával Győry Kálmán erdőhorváti református lelkész nyerte.

Az Országos Református Theologus Szövetség kisgyűlése november 7-én Debrecenben volt. Délután a kiküldöttek a folyóügyeket tárgyalták s megbeszélték a júniusban Debrecenben tartandó egyhetes konferenciát. Este 8 órakor a Kollégium dísztermében Csikesz Sándor egyetemi tanár gazdag tartalmú előadást tartott a nagyszámú ifjúságnak „Miért van a theol. főiskolák összeműködésére szükség?” címmel. Utána gazdag eszmecsere következett.

A záhonyi egyház lelkipásztorává egyhangú meghívással Juhász Jenő kisvárdai segédlelkész választotta meg. Gratulálunk a példás és gyors egyhangúsághoz. — Egyben örömmel emlékezünk meg arról is, hogy Benkő Viktornak, az ismert jeles missziói erőnek dögei lelkipásztorra megválasztása szintén jogerőre emelkedett. — Legyen áldás a gyülekezetek szent eljegyzésein az új pásztorokkal!

Felhívás. Az utóbbi években a magyar alkotmányos élet történeti emlékeinek összegyűjtésére és megőrzésére Országgyűlési Múzeum létesült az Országháza épületében. Már eddig is szép léptekkel haladt előre az anyag egybegyűjtése, úgyhogy Kossuth Lajos idejétől a legújabb korig terjedő parlamentáris életünk emlékeinek kiállításai hét terem töltenek be. Ezek a kiállítási termek bármely napon d. e. 9—2-ig díjtalanul megtekinthetők. A Múzeum vezetősége most a gyűjtemények további fejlesztésén és kiegészítésén munkálkodik és ebben a munkájában a hazafiasan érző közönség adakozó közreműködésére is számít. Hivatásához

képest gyűjti a Múzeum a magyar országgyűlések bármely korból származó emlékeit, ú. m. képeket, festményeket, metszeteket, fényképeket az országgyűlések székhelyeiről és tagjairól, továbbá az országgyűlési vonatkozású könyveket, hírlapokat és röpiratokat, a hasonló tartalmú okiratokat, levelezéseket és kéziratokat, a választási küzdelmek emlékeit, röviden minden olyan tárgyat, mely az országgyűlés multjával belső összefüggésben áll. Ilyen relikviákat méltányos ár mellett vásárol is a Múzeum. Mindennemű felvilágosítást szívesen megad az Országgyűlési Múzeum vezetősége (Budapest, V., Országháza., XVII. számú kapu).

A többes szavazat rendszerét, amely ellen sok kemény támadás hangzott el, az új egyházi törvény is fenntartja, de egészen új alapokra fektetve, nevezetesen a teherviselés mértékét tartva szem előtt. A pusztán lélekszám alapján adott szavazat-szám a legigazságtalanabb. — Amellett nagy visszasságokra vezet. A mostani törvényünk azt rendeli, hogy ahol 1500-nál több a lélekszám, ott minden további 1500 lélek után még egy szavazat jár. Természetesen két szavazata csak az olyan egyházközségnek van, amelyiknek lélekszáma legalább 3000, mert csak ebben az esetben van meg az 1500 lélekszám felett a „további” 1500 lélek. Tehát 2999 lélek után csak egy szavazat jár, 4500 után ellenben három. Tehát 1501 lélek után kettővel emelkedik a szavazat számértéke. De még képtelenebb eredmény volna, ha arra az álláspontra helyezkednénk — ami azonban nem fér össze a törvény értelmével —, hogy t. i., ha a lélekszám ezerötszázat meghaladja, akkor már jár a két szavazat. Ebben az esetben ugyanis nem 1500, hanem 750 és fél lélekszám után adatnék egy szavazat.

A Filadelfia Diakonissza-Egylet új diakonissza-képző tanfolyamot kezdett meg október elején. A tanfolyamra mintegy száz pályázó adta be kérvényét, akik közül huszonhatot talált alkalmasnak a vezetőség. November 9-én 9-én hat testvérjelölt lépett a diakonisszák sorába.

Téligyűmölcs-kiállítás. Az értékesítéssel kapcsolatos téligyűmölcs-kiállítás iránt az érdeklődés oly nagy, hogy az anyag összegyűjtése és elrendezése miatt a kiállítás megnyitását nov. 29-ére kellett elhalasztani. A kereskedelemügyi miniszterium a kiállítás nagy fontosságát méltányolva, a kiállítás tartamára kedvezményes vasúti jegyet bocsátott a kiállítók és a kiállítást megtekintők részére rendelkezésre.

TARTALOM: R. I.: Egyház, iskola, tudomány. — Közélet: Kósa Béla: Kerüljük a superlatívusokat. — vitéz Marton József: Vallásváltótársok Magyarországon 1817—1846-ig. — Híradás: Kósa Zsigmond: A szatmári egyházmegye őszi közgyűlése. Külföld. — Irodalom. — Halottaink. — Különlék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

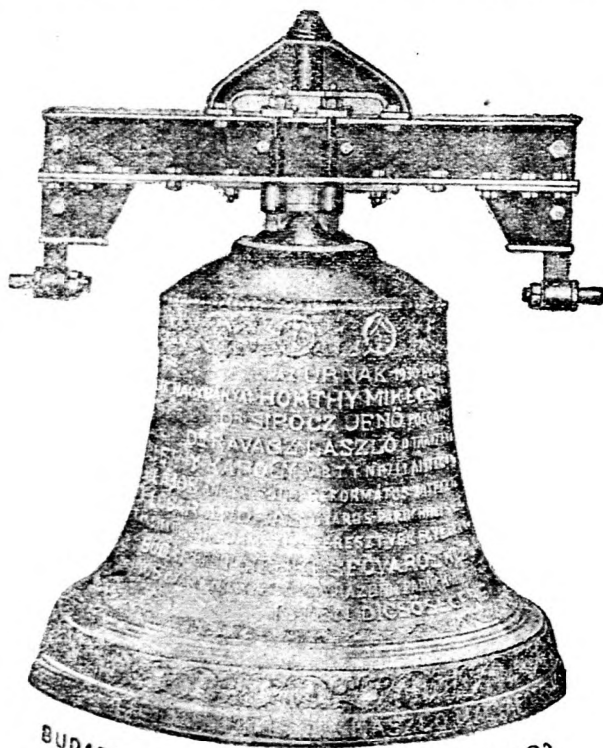
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931-2360

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúзва, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakor-
latok tanítása a II. osztály számára . . 10.—
Berwaldszky—Tseheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Bíró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.